

PEDAGOGIKA

LITERATURA:

- Scmid Vlado: Zgodovina šolstva in pedagogike na slovenskem 3 deli)
ali
- Ciperle, Vovko: Zgodovina pedagogike na slovenskem
- Žlebnič Leon: Klasiki pedagoške misli
- Več avtorjev: Pedagogika (2 dela)(1975) – samo vzgojni smotri ne veljajo – drugo vse
ali
- Malič, Mužič: Pedagogija
- Pediček Franc: Pedagogika danes
- Bratenič Marija: Mikropedagogija
- Bratenič Marija: Paradoks odgoja
- Pšunder Marija: Dom, mladostnik, odklonskost
- Pšunder Marija: Kaj bi lahko učitelji in starši še lahko vedeli
- Pšunder Marija: Knjižica za učitelje in starše.

PEDAGOGIKA: pomeni vzgojno izobraževalni proces.

- izvor iz besed paidos gogos (voditi dečka). Vzgoja je bila dolgo (skoraj do fevdalizma) namenjena le fantom, dekletom pa popolnoma nič – zato se je ohranil izraz, pomen pa ne.
- Pojavlja se povsod, kjer imamo opraviti s človekom. Iz tega lahko izpeljemo več vrst pedagogike: DRUŽINSKA PEDAGOGIKA (z otrokom), PREDŠOLSKA PEDAGOGIKA (s predšolskim otrokom), ŠOLSKA P.iz katere izpeljemo lahko PED. ADOLESCENCE, PED. glede NA IZOBRAŽEVANJE... PED. ODRASLIH (**ANDRAGOGIKA** – izobraževanje odraslih – sinonim je **ADALDNA PEDAGOGIKA**, PED. ŠPORTA, INDUSTRIJSKA PED.,...

Kaj je vzgojno – izobraževalni proces?

VZGOJNO pomeni oblikovanje osebnosti, IZOBRAŽEVALNI pa pridobivanje znanj (pri tem gre tudi za učenje govora, hoje...).

Če oboje skupaj povežemo: ko oblikujemo osebnost jo tudi izobražujemo in obratno. Zato pedagogika ne more biti le eno od tega. Tudi tisti učitelji, ki mislijo, da samo izobražujejo, tudi vzgajajo.

Vzgoja je krovni termin, ki združuje procese vzgajanja in izobraževanja.

Vzgoja oziroma vzgojno – izobraževalni proces je **namirna** in **nenamirna dejavnost**.

Vzgoja je NAMIRNA VZGOJA ali INTENCIONALNA VZGOJA (namira = intenca). Pojavlja se kadar imamo cilj vzgoje. Takrat imamo jasno tudi pot, sredstvo, da pridemo do tega cilja. Najširše se pojavlja v šoli. Kako si zadanemo metode, kar ne pomeni, da drugje nimamo cilja. Tudi v družini jo poznamo. Npr. Kako bo družina otroka naučila hoditi, da se bo postavil na noge. Tudi v predšolski vzgoji je.

NENAMIRNA ali FUNKCIONALNA VZGOJA: Ko nima cilja, zato tudi nima poti, sredstev, pa vendar vzgaja. Sami s seboj. Vsak, ki je v stiku z drugimi, vzgaja. Taima obsežen delež v družini – veliko več jo je kot intencionalne, v šoli pa jo je manj.

Obe vrsti vzgoje sta vedno prisotni.

Nenamirna vzgoja profesorja se kaže tudi na ustnem izpitu, ko študent/dijak ob odgovarjanju gleda kako bo profesor s svojo obrazno mimiko reagiral na njegov odgovor.

ZGODOVINA PEDAGOGIKE

PRASKUPNOST

- delo je bilo pomembno za vse (tudi otroci so morali vstopiti v delovni ritem)
- posnemanje je najelementarnejša oblika vzgoje, ni pa tudi najprimitivnejša, saj se tudi danes dogaja in vse posnemanje ne more biti najprimitivnejše. Npr. posnemanje obuvanja maminih čevljev... Bila je osnovna vzgojna komponenta. Otroci so posnemali početje odraslih.
- Moralne norme (medsebojna pomoč, spoštovanje, resnicoljubje) – prav bi bilo, če bi se tudi danes pojavljali.

Danes lahko izpeljemo 2 procesa:

TOTEMIZEM: mistična povezanost z nadnaravnim, nenaravnim (verovanja v ikone, dež, kamenje, vreme...)

TABUIZEM: prepoved (tabu tema – tema o kateri naj ne bi govorili) danes ni teme o kateri naj se ne bi govorilo. O vsem moramo povedati po pravici. Če nas otrok vpraša kako pridemo na svet mu ne smemo lagati, povemo koliko je sposoben sprejeti. V praskupnosti se je prepoved nanašala na predvsem na ženske. Reklo se je, da je pedagogika pomenila vzgojo za dečke. Ko so moški govorili, ženske niso smele govoriti, ko so jedli, niso smele jesti...

- INAUGURIRANJE: ustoličenje, prevzemanj prestola, oblasti (stolčka). V prvobitnem pomenu je tudi dokazovanje zrelosti. V praskupnosti so to ločeno dokazovali kaj so s posnemanjem odraslih dojali (dečki/deklince ločeno). Ne glede na starost so mladi bili razglašeni za zrele ljudi, če so dokazali, da so bili sposobni skrbeti za družino. Fantje za nabiranje drv, lesa; ženske za delo doma.

SUŽNJELASTNIŠTVO:

Delitev dela:

Živinoreja, poljedelstvo, trgovina. S pomočjo tega so dobivali denar. Razvije se računanje, zelo se poglobijo znanja iz geografije, širjenje plovnih poti.

Včasih je prišlo do viškov prehranskih proizvodov. Zaradi viškov se pojavijo t.i. trgovci. Najprej so trgovali blago za blago, vendar so kmalu ugotovili, da pri tem nimajo dosti profita, zato so izumili denar. Iz tega so potegnili prva računsko znanja, sprva le s števili 1 in 2. za svoje delo so bila bistvena znanja geografije. Reka, ki so jo uporabljali za plovbo je bilo osnovno znanje geografije.

Področja, ki so izjemno napredovala:

- SUMERCI: (živel so na področju Eufrata in Tigrisa) – iznašli so glinene ploščice na katere so pisali znanja. Govorimo že o pisnih virih. Ustanovili so prve šole, ki so bile namenjene izključno le fantom. Te šole so bile le za bogate fante. V šolah je že bilo opredeljeno

geografsko in matematično znanje. Urnik je bil prirejen vremenskim prilikam. Če je bilo doma delo, ni bilo šole. Trajala je tako dolgo dokler fantje niso obvladovali znanja (števili 1 in 2 ter področje Eufrata in Tigrisa). Šole so potekale ob sobotah in nedeljah – od tod izraz za nedeljske šole.

- KITAJCI: izjemno so napredovali zaradi proizvodnje sviloprejke, ki je pomenila končni proizvod svilo, ki jo je bilo potrebno prodati. Ustanovili so prve šole za znanje iz sviloprejke. Tudi te šole so bile brez reda in le za bogate fante. Ker je bilo Kitajcev veliko, je bilo tudi bogatih veliko – zato so uvedli disciplino. Če niso bili disciplinirani, so bili kaznovani (tepež, oslovska klop, ki je bila postavljena na trg, kjer so vsi lahko videli fanta, ki je bil kaznovan).
- EGIPT: šolski sistem je bil isti. Uvedli so papirus na katerega so pisali. Pisali so v hieroglifih. Značilno je tudi graditeljstvo (piramide).
- STARI GRKI: razvili so filozofijo. Naj bi bili utemeljitelji civilizacije. Filozofi so opredeljevali ideal lepote in dobrote, ki se je širil v šolski sistem. Po kriteriju bogatih so bili vsi lepi tudi dobri in obratno. Zelo se je razvil besedni zaklad, zato so se razvila tudi mnoga področja. Šole za bogate fante so bile že bolj razvite. V šole uvedejo termine:
 - AGOGE: disciplina vezana na spolno vzgojo
 - TROFE: telesna vzgoja in telesna nega – razvoj olimpijskih iger
 - PAIDEA: vzgoja v duhu znanja in umetnosti – razvoj znanja preko besed, umetnosti in filozofije.

Šole so bolj dorečene, še vedno brez reda. Ko so šolanje nadaljevali so šli v šole PALESTRE, kjer je bil poudarek na trofe in agoge. Uspešni v palestri so šolanje nadaljevali v GIMNAZIUMIH, kjer je bil poudarek na paidei in agogeju.

Poznamo delitev šol sistema po krajih, kjer so nastala:

- ATENSKI TIP: nežnejši tip, ki je bil za mile fante. Poudarjal je paideo in agoge
 - ŠPARTANSKI TIP: je bil v začetku namenjen vojščakom. Poudarjali so trofe in agoge.
- Oba sistema sta se širila po celi Grčiji.

- STARI RIM: še vedno je le za bogate fante. Razpršeno in izrazito so širili znanja. Uvedejo 4 termine v šole:
 - PIETETA: spoštovanje bogov, umrlih, veličin
 - DIGNITETA: vzvišenost, ugled, dostojanstvo
 - GRAVITETA: privlačnost
 - FIDES: zvestoba, iskrenost

Letnic ni treba znat!!!

1. OBDOBJE: 800 – 300 pr. n.št. vzgoja s posnemanjem, poslušnost, morala, nagrada – forum – menjavali so se govorniki, fantje so za nagrado lahko poslušali govornice.
 2. OBDOBJE: 300 – 145 pr. n. št. prve šole (ludusi), kjer so se učili pisati in brati ter računati. Uspešni fantje so lahko šolanje nadaljevali. Poudarjali so besedni zaklad. LUDUS – GRAMATIČNE ŠOLE (slovnične šole – pravilna izgovorjava) – RETORIČNE ŠOLE (poudarek na govorništvu – potrebna filozofska znanja ipd.).
 3. OBDOBJE: 145 – 476 n. št.: grški učitelji, vendar še vedno velja rimski sistem. Uvedejo glasbo, gimnastiko, retoriko šole. Fantje uspešni na retoričnih šolah so se razpršili na 3 nadgradnje: inženirsko, medicinsko, pravno – nastanek rimskega prava.
- FEVDALIZEM: pomeni nazadovanje. Šolanje prevzame cerkev: SKOLASTIKA (sistem cerkvene filozofije). Učitelji niso več pomembni. Pojavi se množična nepismenost. Fizično

delo je bilo zaničevalno, zato je bilo za revne in manj lepe; psihično delo pa je bilo za bogate in lepe. Šole so še vedno bile za bogate, lahko so mislili, niso pa smeli opravljati nič fizičnega, tudi pisati ne. Pisali so le pisarji, ki pa niso smeli misliti. Učitelj je moral biti po meri cerkve, največkrat so to bili cerkovniki, ki ponavadi niso vedeli pisati in brati – učili so kar so znali (cerkvene pesmi, psalme...). Pojavlja se celo na Slovenskem. Znan je Blaž Konardej, ki je napisal pismo Mariji Tereziji, ki je zahtevala, da so se cerkovniki naučili brati in pisati.

Šole so delili na: SAMOSTANSKE, ŽUPNIJSKE in KATEDRALNE.

Samostanske so bile najprej zaprte, le za tiste, ki so se namenili samostanom. Kasneje so bile tudi odprte, ki so pomenile to, da so prišli po znanje in so se potem vračali domov. Sem so lahko šle tudi deklice !!! Poleg cerkvenih objektov so bile tudi posebne šole. Močno so se razživele (te šole za dekleta). Še vedno poudarjamo pomembnost URŠULINK. Delale so na treh področjih: gospodinjstvo, babištvo, kuharstvo..

Po križarskih vojnah so iznašli kompas, uro in papir, ki pa je bil sicer predrag za pisanje, pisali so na tablice. Rokodelci so imeli 7 rokodelskih veščin: poljedelstvo, obdelava kovin, prehrana, navigacija, tkalstvo, medicina, gledališka umetnost. Na teh rokodelskih veščinah so slonele tudi šole.

Učne metode: formalne (ekskatedra), mehanične (učenje na pamet)

Mestne šole, trivialne šole.

- HUMANIZEM IN RENESANSKA: humanizem (humanost) pomeni človečnost, ki se vnese v red. Renesansa= preporod. V tem času se zgodi tudi reformacija, kjer so na eni strani katoliki in na drugi strani protestanti. Za ta čas je v Sloveniji pomemben **Trubar**, vendar pa je malo ohranjenih njegovih knjig.

Pomemben je tudi THOMAS MORUS (1478 – 1535). Znan je po svojem delu »Utopija«. Pomemben je, ker je dan razdelil na tri dele (2/4/3). Iz tega je namenil 8 ur za delo, 8 ur za spanje in 8 ur za početje nečesa drugega (uvede prosti čas, ki v tistem času pomeni izobraževati se). V Utopiji je opisal svoja razmišljanja. Zaradi tega dela ga uvrščajo v utopične socialiste. Takrat je bilo utopično delati 8 ur (ker so vsi delali po 12 ur – tudi otroci). Bil je zelo revolucionaren. Zato je prišel v nemilost oblastem.

FRANCOIS RABELAIS (1494 – 1553) se v delu »Gargantua in partaguel« ponorčuje iz oblasti. Zavzema se za človeške komponente.

FRANCIS BACON (1561 – 1626) je napisal delo: »Velika obnova znanosti.« Prvi se je lotil klasifikacije znanosti. Notri jih klasificira glede na miselne procese, od katerih loči 3 vrste:

Iz POMNENJA se rojeva ZGODOVINA

Iz FANTAZIJE se rojeva POEZIJA

Iz MIŠLJENJA se rojeva FILOZOFIJA. Filozofijo je dalje razdelil na naravno teorijo, ki danes zajema vse naravoslovne vede, filozofijo narave, danes verstva ter antropologijo (vedo o človeku). Ta se še dalje razdeli na medicino, kozmetiko, atletiko, psihologijo, politiko in pedagogiko. Vse smeri so se obravnavale kot znanost.

- MEŠČANSKA DRUŽBA je trajala med 2 industrijskima revolucijama.
 1. ind. rev. (1784, Watt, parni stroj)
 2. ind. rev. (1870, el. tok pogonska sila)

J. A. KOMENSKY (1592 – 1670): »Velika didaktika« napisal je veliko spisov, kjer se je zavzemal za osnovnošolsko izobraževanje za vse. Vendar to izobraževanje ni bilo takšno kot ga poznamo danes.

J. J. ROSSEU (1712 – 1778): »Emil ali o vzgoji) V delu poudarja pomen matere in očeta pri vzgoji (ni le mati pomembna pri vzgoji otroka). Bil je tudi proti sirotišnicam. Knjiga je bila zelo revolucionarna. Poudarjal je, da je pomembno, da imajo ženske, ki imajo otroke tudi same dojijo, dane najemajo dojilj. Ker so dojilje tudi v kavarnah so knjigo prepovedali – a je bilo že prepozno, saj je knjiga že pošla. (še danes narobe vzgajamo, ko otroku pravimo naj pokaže kako je velik, kako je močan, lej tam je mjav mjav, hov hov... pazi ajs...- vse to je pedagoška laž. Če se otrok udari najprej pogleda odraslega kako bo reagiral. Če bo takoj skočil k njemu bo otrok bolj jokal, tudi če ga v resnici ne bo bolelo.) Opisal je tudi 4 faze otrokovega razvoja:

0 – 2 let – pomembna je naravna vzgoja

2 – 12 let – razvoj čutil in telesnih aktivnosti (z današnjim znanjem vemo, da to ni res. Otrokova čutila se razvijajo v materinem telesu. Mati svoje razpoloženje prenaša na otroka, če je vesela, žalostna... tako se bo počutil tudi otrok.

12 – 15 let – razvoj intelekta. Danes velja trditev, da se intelekt začne razvijati najkasneje ob rojstvu. Na to vpliva tudi genska zasnova.

15 – 18 let – šolanje za poklic – najprimitivnejša faza. V primerjavi z danes velja za najmanj sporno. Otrok naj bi do 15 leta hodil v šolo, potem pa šel v poklic.

J. H. PESTALOZZI (1746 – 1828): Človek naj misli in dela, zatočišče sirotam.

J. F. HERBART (1776 – 1841) pouk je nameren in nenameren. Cilj pouka je osvajanje znanj.

- UTOPIČNI SOCIALIZEM: vsi so se zavzemali za: skrajšani delovni čas, ljudsko oblast, brez privatne lastnine, družbo brez izkoriščanja. Zavzemali so se za bitko proti kapitalizmu.

CHARLES FURIER (1772 – 1837) je ustanovil kolonijo, ki jo je imenoval FALANGA. Poleg osnovnih stališč se je zavzemal za delovno vzgojo, umetniški in intelektualni razvoj in za moralno vzgojo.

ETIENNE CABET: je svojo kolonijo imenoval IKARIJA. Delovala je dlje. V tem času je napisal knjigo Pot v ikarijo. Izpostavil je pomembnost vzgojnih komponent. Poznal je fizično vzgojo (telesna, delovna), moralno, industrijsko, meščansko in znanstveno vzgojo.

ROBERT OWEN je bil bogatejši od prejšnjih dveh in je svoje ideje v kolonijah idealiziral s svojim ndenarjem, zato so njegove kolonije trajale dlje. Njegova kolonija se je imenovala NOVA HARMONIJA. Poudarjal je, da je z vzgojo potrebno začeti zelo zgodaj. Zato ustanovi jaslice stacionirane v kolonije. Ustanovi tudi vrtec, 4-letno OŠ namenjeno vsem ne glede na spol in status; prvič se pojavi tudi večerna šola – ki je potekala po službi.

V kolonijah so imeli vsi isti status.

- MARKSIZEM IN SOCIALIZEM: Marks, Engels, Lenin
 - Človek je individum, ima poseben odnos do narave – človek je nekaj posebnega, čeprav smo si podobni.
 - Človek je kolektivno (socialno) bitje in stopa s človekom v družbene odnose. – individum sam po sebi ne more funkcionirati. Sam s sabo se ne moreš pogovarjati, delati...

- Objektivni faktor proizvodnje je človek z znanjem, izkušnjami, navadami, zavestjo.
- N. K. KRUPSKA: politehnicizem (se je izkazal kot skrajšan pouk), samoupravljanje (umestila ga je v šolo).

A. S. MAKARENKO (1880-1939): dialektično poenotenje pedagoške teorije, prakse. Postavil je tezo: mladovetne kriminalce je mogoče z vzgojo in delom preoblikovati v vredne ljudi. Kolonija, ki jo je ustanovil je bila zelo uspešna – ena izmed njih se je imenovala po Maksimu Gorkem. Svoj dokaz iz kolonije je opisal v knjigi »Pedagoška pesnitev«. Drugo področje njegovega delovanja je bilo na področju šolstva. Menil je, da je treba 4-letno OŠ izobraževanje podaljšati in razdeliti na dva dela (razrednja in predmetna stopnja). Je izjemnega pomena. Pomembno je, da mladi vedo kaj bi radi najprej, zato ustanovi poklicne svetovalnice. Deluje tudi na področju sekundarnega šolanja (poklicne in strokovne SŠ – gimnazije pa so sicer poznali že iz časa fevdalizma). Delil je tudi terciarno izobraževanje na stopenjsko (fakultete).

FAKTORJI ČLOVEŠKEGA RAZVOJA

TEORIJA PREFORMACIJE:

Preforma je nekaj kar se zgodi prej – pred rojstvom.

Vsi deli telesa se oblikujejo v embriju in se z rastjo proporcionalno večajo. Teorija ne drži povsem, saj se proporciji ne večajo enako.

TEORIJA POSTFORMACIJE ALI EPIGENEZE:

V organski materiji se ne govori o zarodku, ampak se oblikujejo nagnjenosti, ki se v življenju izpopolnjujejo. (npr.: otrok ob rojstvu mora zajokati. Novorojenčka testirajo po barvi joka, kože...). Z jokom si sčisti dihalne poti. Če bi se ta nagnjenost preporcionalnosti večala, bi samo jokali.

TEORIJA PANGENEZE (DARWIN):

Nasledstvo se oblikuje v gemulah, ki z razplojevanjem prehaja na potomstvo.

GALTONOVA TEORIJA:

Govori o dednih zasnovah, ki se preko sorodstva nasledujejo v neskončnost. Polovico vsebin dedujemo od staršev, četrtno od starih staršev...dokler ne pridemo do Adama in Eve (1 človek).

Formula:

D=

Npr.: ko se zgodi, da se beli mami in belemu očetu rodi temen otrok. Gene dobi od svojih prapotomcev.

GENETIKA: (J. G. MANDELA): materialni nosilci dednih dispozicij so kromosomi, ki jih sestavljajo geni (dedne zasnove).

TEORIJA NATIVIZMA (A.SCHOPENHAUER):

V razvoju človeka sta pomembni dednost (vpliva na razvoj otroka) in človekova volja (ni vedel kaj je volja. Če je volja človekova aktivnost, je Schopenhauer že zelo blizu dejstva).

TEORIJA EMPIRIZMA:

V razvoju empirizma je najbistvenejše okolje – je pomembno, ni pa edino.

SOCIOGENETSKA TEORIJA (ROTTERDAMSKI):

Človek se rodi kot nepopisan list, oblikuje ga vzgoja.

TEORIJA KONVERGENCE (STERN):

V razvoju človeka sta najpomembnejša dednost in okolje.

SODOBNA TEORIJA:

Združuje teorijo konvergence in empirizma. Razloži voljo, ki izhaja iz teorije nativizma. Volja je človekova aktivnost. Na razvoj človeka vplivajo dedne dispozicije (dednost), okolje in aktivnost. Vsi trije faktorji vplivajo na človeški razvoj.

Dednost: s tem se ukvarja genetika, biologija, psihologija, kloniranje.

Aktivnost: s tem se ukvarjajo kinezološke znanosti (športne znanosti), biologija, psihologija, pedagogika.

Okolje: s tem se ukvarja pedagogika.

Kaj je okolje v tem kontekstu?

V različnih okoljih je različna pedagogika:đ

- ko se otrok rodi, je okolje. Okolje je otrokova družina, ki predstavlja primarno okolje; vse ostalo je sekundarno okolje (jaslice, vrtec, šola, izvenšolske aktivnosti...)
- predšolsko okolje
- šolsko okolje

.
. .

DEJAVNIKI VZGOJE:

1. DRUŽINA
2. PREDŠOLSKA VZGOJA
3. ŠOLE
4. POSEBNA VZGOJA

Vsak od teh dejavnikov ima svojo pedagogiko.

1. DRUŽINA:

Kaj je?

Vedno jo tvori otrok!!! Tudi, če živi le z enim staršem, je posvojen...Samo zakonca nista družina.

Ločimo popolno, nepopolno in nadpopolno družino.

Popolno družino tvorita istospolna partnerja z vsaj enim otrokom. Ni nujno, da sta partnerja v zakonski zvezi.

Za nepopolno družino gre takrat, kadar gre za enega odraslega vsaj enim otrokom, drug partner pa je umrl, se odselil...

Nadpopolno družino tvori samo ista linija: stari starši, prastarši...(sociologi uvrščajo sem vso širno sorodstvo).

PROCESI V DRUŽINI:

- POSNEMANJE je najelementarnejša (ne najprimitivnejša) vzgoja. Dogaja se vedno. Je prevzemanje površinskih vzorcev dela. Hitro se zgodijo in tudi hitro pozabijo. (otrok si obuva mamine čevlje, se našminka... To naredi le nekajkrat)
- VZGOJA: poznamo namerno (intencionalno) in nenamerno (funkcionalno) dejavnost. K vzgoji sodi vzgajanje in izobraževanje. V družini je več vzgajanja in več funkcionalne vzgoje (nenamerne). Vzgoja je namerna, ko ima cilj z metodami, sredstvi; nenamerna, pa ko nima cilja, pa vseeno vzgaja.
- SOCIALIZACIJA: členimo jo po dveh pomenih:
 - a) sociološki pomen: pomeni včlenjanje oz. včlanjanje v skupine. Najprej v družino, potem pa še v druge skupine (šola, vrtec...). Traja vse življenje. Najintenzivnejša skupina je družina, kjer poteka primarna socializacija. Sekundarna socializacija poteka v šoli, terciarna pa se pojavi na stara leta (služba ali drugo okolje – prijatelji...). Družina je edino okolje, ki se otroku prilagaja (seveda govorimo o urejeni družini). Npr.: domov prinesemo novorojenčka. Ko pride domov ga vsi najbližji pridejo pogledat, starši pa bi najraje videli, da se ga nihče ne bi dotikal, da se otroku ne bi kaj zgodilo.
 - b) antropološki pomen: pomeni učlovečenje: človek se človeči v našem družbenem prostoru do 20 leta. Človeči se v razum, zavest. Na maturi imaš največ znanja, potem se usmeri v eno smer. Okolje je tisto, ki pomaga učlovečiti človeka. Nenormalno okolje (patološki pojavi – agresija:fizična, psihična, ignoranca, pridiganje, alkoholizem...-ne imeti časa za otroka) ne omogoča hitrega in normalnega učlovečenja.
Zelo pomembno je kako preživimo čas z otrokom in ne koliko časa preživimo z njim.
Učlovečiti se je mogoče le v človeškem okolju.
- IDENTIFIKACIJA: (istovetenje)
Je navidezno podobna posnemanju, vendar to ni posnemanje.
 - je ponotranjanje vzorcev vedenja.
 - Je proces, ki traja vse življenje
 - Najmočnejša je v družini. Opredeľujemo jo lahko do 6 leta (se pojavlja tudi kasneje, le da ta moč usiha). Skoraj vedno je istospolna. Deklica se istoveti z mamami, dečki pa z očeti.
 - Identifikacijski izbruhi kasneje po 6. letu) – pubertetnica gre na sprehod. Sprehaja se 3-4 ure, domov pride z blond lasmi. Starši jo čudno pogledajo, ona pa jim pove, da ji je sonce posvetlilo lase. – želela se je identificirati z nekom. Starši so krivi, da se je zlagala, ker nimajo takšnega odnosa do nje, da bi jim zaupala.

- 1. razred. Deklice o tako navdušene nad učiteljicami, da želijo to postati, ko bodo večje. Kasneje ugotovimo, da so te želje le površinske (npr. ker ima učiteljica lepo torbico, obleko, frizuro...)
- pozitivna identifikacija se kaže, ko otrok prevzame pozitivne vzorce vedenja in jih osvoji.

VZGOJNI ODNOSI:

- a) AVTOKRATSKI
- b) ANARHIČNI
- c) DEMOKRATIČNI

a) AVTOKRATSKI: nekdo v družini je jaz (tisti, ki vse ve, vse določa...). Komunikacije so enosmerne navzdol. Otrok v takem odnosu ne more bit to kar je, je odrasel v malem. V novejšem času je večkrat mama avtokratska.

b) ANARHIČNI: ali KAOTIČNI ODNOS ali odnos nereda. Tu so odnosi neurejeni, neurejena je tudi komunikacija. Lahko se zgodi, da otrok prevzame vodečo situacijo – govorimo o PEDOCENTRIZMU (otrok je v središču dogajanja). Ga je veliko več kot se ga zavedamo. Npr: mama gre po nakupih z otrokom. Otrok vidi čokolado in jo hoče imet. Mama je noče kupit. Otrok se začne dret in se dere toliko časa, da jo mama kupi samo zato, da bo dal mir.

VZGOJA MORA IMET VEDNO OKVIR, ki je vedno dogovorjen.

c) DEMOKRATIČNI ODNOS: enakopravno partnerstvo. Dvosmerna komunikacija. Otrok lahko sodeluje pri vsakem pogovoru (brez kakih šifer...). Samo tako bo lahko dojel probleme, ki nastajajo.

PREDŠOLSKA VZGOJA

- PREDŠOLSKA PEDAGOGIKA

Vzgojno pomembne značilnosti predšolskega obdobja:

1. **BIOLOŠKI DEFICIT**: ko se otrok rodi pride do biološke razdelitve. Takrat takoj zajoka (mora) – bolj intenzivno in močno zajoka, hitreje se sčistijo dihala. To je bistvena značilnost. Potreba po samouveljavljanju.
2. **ELASTIČNOST**: otroci so izjemno dostopni za vtise iz okolja. Povezano z identifikacijo in socializacijo. Zaradi elastičnosti je otrokovo predšolsko obdobje zelo ugodno za učenje, predvsem za učenje tujega jezika – besede jemlje za sinonime (kasneje prevajamo).
3. **ČUTNOST**: pomeni čustvo ugodja in neugodja. Usta so otrokovo prvo čutilo. Vse nese v usta.
4. **SUGESTIBILNOST**: prevzemanje stališč, mnenj iz okolja. Je v tesni povezavi z identifikacijo in socializacijo. Npr: kake barve je jakna? Bela. Od kod izraz bela?

5. **POPOLNA ČUSTVENOST (TOTALNA AFEKTIVNOST):** sposobnost otroka, da prehaja iz ene čustvene skrajnosti v drugo. Če mu delaš buci buci se bo smehljaj na vse grlo, četudi je bil prej žalosten.
6. **DUŠEVNA RANLJIVOST:** povezovanje s čustvenostjo. Dobesedno je to občutljivost na moje (moja mama, oče, igračka...). Prvorojenec pogosto postane ljubosuen na mlajšega brata/sestro. Takrat je treba paziti na ta moje – mora znat posojat stvari.
7. **EGOCENTRIČNOST:** povezana z biološkim deficitom. Želja po izstopanju, ljubkovanju, preklinjanju.
8. **USMERJENOST V IGRO:** vsi ljudje se igramo – tako dolgo ima življenje smisel. V predšolskem obdobju je igra izjemno pomembna. Telesno se razvija socialna zrelost, sposobnost čustvovanja. Igro moramo zato spodbujati. Igrati se mora sam s sabo, z igračkami, z vrstniki in z odraslimi. Igra pa je lahko tudi učinkovito diagnostično in terapevtsko sredstvo – pri psihologih, psihiatrih.
Preko risbe ugotavljamo čustveno navezanost na določene elemente (npr. skozi risbo družine, navezanost na družinske člane).

ŠOLA

- **ŠOLSKA PEDAGOGIKA**
 - Šola je ustanova v kateri se odvajajo verificirani programi (ti izdajajo javno veljavne listine – spričevalo, diplome...)
 - šole brez verificiranih programov (privatne šole)

UČITELJ je lahko vsak tisti, ki ustreza vstopnim pogojem (ima ustrezno diplomo, znanje, interes za delo in se vse življenjsko izobražuje).

Je javna oseba in igralec.

JAVNA OSEBA je vsepovsod kjer se pojavi. Njegova pojava je tudi funkcionalna – funkcionalna vzgoja. Na obnašanje moremo paziti tudi zunaj šolskega prostora.

IGRALEC JE kadar imamo kake imamo kake osebne težave. Če te kdo razjezi tega ne prenašaj na učence.

IGRALEC NI: ne sme imeti dveh obrazov – npr. ne sme biti v šoli resen na izletu pa popolnoma druga oseba.

Ne smeš!!!

- imeti torbe pred listi
- brati sam sebi – to pomeni nepripravljenost, ne beremo nikoli, razen ko obdelujemo tekst – takrat tudi sedemo. Ne obdeluj teksta samo z enim listom v rokah, ker hitreje pride do tresenja, kar preusmeri pozornost.

- Ne sedi – moraš stati, da vidiš zadnjo vrsto (razred loviš v celoti). Če sediš je veliko več možnosti, da daš roke pred usta in delaš razne kretnje z rokami. V stoječem stanju se moraš premikati. Na mizi ne sedimo, ker tudi to preusmerja pozornost.

Vsi predmeti so enako pomembni – ne le naš predmet, saj s tem izpostavljaš samega sebe.

Izogibanje določenih besed (mir, ne, mar ne, in tako dalje, in podobno... - zadnja dva primera sta primera mašila – nečesa ne veš).

Kazanje s kazalcem izkazuje avtokratizem. Če že uporabljaš celo roko, pa še to z dlanjo navzgor.

Učitelj se v šolskem prostoru se pojavlja v 3 vlogah:

- a) USLUŽBENEC
- b) STROKOVNJAK
- c) ČLOVEK

- a) USLUŽBENEC: zavezan je strukturi, ki ga je zaposlila. Poznati mora zakonodajo, pravilnik in pravila, ki veljajo v določenem strokovnem področju. To je formalnost in zato nekateri izkazujejo to vlogo kot formalno vlogo.
- b) STROKOVNJAK: zavezan je svoji stroki. Nobena stroka in znanje ni dano za vselej. Treba je nadgrajevati in aktualizirati svoje znanje. Poznati moramo razvojno obdobje svoje populacije in način kako podajamo svoje znanje – dialektično področje.
- c) ČLOVEK: prijazen, tolerant, približeval naj bi se idealu človeka, vendar to ni mogoče, ker idealov ni. Lahko govorimo o dobrem učitelju. Učitelj človek mora ravnati po vesti. Ravnati moramo avtonomno – v skladu z našim znanjem, prepričanjem in za odločitvami stati. Če ravnamo po vesti lahko pridemo v navzkriž s pravili. Pri vsakem ravnanju moramo izhajati iz dobrega. Vedno moramo izhajati iz dobrih značilnosti. Če hočemo koga pokritizirati najprej povej kaj je dobro, šele potem povej kaj je slabo. Isto je, ko hočemo staršem povedati kaj je narobe. Najprej povej nekaj dobrega o otroku, potem šele kaj nas moti. S svojimi reakcijami moramo nakazati, da so vsi otroci enaki.

Izpeljemo VZGOJNE STILE:

- a) ANARHIČNI
- b) AVTOKRATSKI
- c) DEMOKRATIČNI

b) AVTOKRATSKI: izpeljemo iz uslužbenske vloge. Učitelj je jaz – avtokrat. Komunikacija gre navzdol. »Tiho bodite, zdaj jaz govorim!« tak učitelj v današnji šoli nima mesta. »vse ve.« Učitelj v dveh primerih mora tako ravnati. Nesreča (npr. če gori. Takrat mora zapovedati, da morajo vsi ven in kako. Tudi kričiš lahko. Pri preverjanju znanja (»Ne prepisujte!, Ne glejte k sosedu!«). lahko tudi groziš.

c) DEMOKRATIČNI: izpeljujemo iz učiteljske stroke in človeške vloge. Gre za enakopravno partnerstvo med učiteljem in učencem. Ti lahko sprašujejo, debatirajo z učiteljem. Ta demokratičnost pa lahko poseže mimo okvirov, ali posega v neokvirjen

prostor – takrat govorimo o anarhičnosti. (pretirana demokratičnost, neurejenost učitelja, če se v osnovi izgubi).

- a) ANARHIČNI: stil brez reda (kaotičnost). Oblikovanje nekih komisij. Nekateri učitelji so tako demokratični, da oblikujejo komisije za ocenjevanje, komisije za opravičevanje...v razredu. To lahko počne le učitelj.

Pred učenci ne smeš reči, da učencu ne verjameš, da ne verjameš, da je to opravičilo dobil od staršev...

Nikoli ga ne sramotiš pred ostalimi učenci. Ocena je javna, takrat ko je enoznačno (jasno) izrečena v prostoru v katerem je nastala. Če bi spraševali bi morali vsakemu povedati koliko je njegovo znanje vredno. Nikjer drugje teh ocen ne govorimo. Do 18 leta lahko povemo ocene staršem, potem le s potrditvijo otrok.

Ne smeš razreda vprašati koliko si učenec zasluži, ker če bo priljubljen bodo oceno zvišali. Vsak ima pravico do svojih vprašanj. Ne, da naslednji nadaljuje vprašanje, ker je mogoče tisti pred njim povedal ravno tisto, kar je on znal.

Iščemo znanje, ne neznanja. Da bi lahko našli znanje iščemo vprašanja iz različnih področij. Postaviti moramo najmanj 3 vprašanja. Če se po teh vprašanjih ne moremo odločit za oceno, postavimo še kako vprašanje.

2₃ 23 3₂

to je kaotična situacija. Vmesnih ocen ni.

Žepne ređovalnice so ilegalni dokument v teh situacijah, če šola napisano, da je žepna ređovalnica uradni dokument. Te morajo biti shranjene v šoli.

+ - + - + 3

- + - + - 2

Tudi to je kaotična situacija, ker je matematično nevzdržno. Le en znak se razlikuje.

Zakaj + in zakaj -?

- a) za domače naloge. Z domačimi nalogami naj bi iskali znanje. Vendar se lahko pojavijo, da je domačo nalogo napisal brat, starši, jo je pred uro prepisal... ker je sam ni znal. Zato iz tega ne moremo oblikovati ocen. Lahko pa si to sicer zapisujemo. Ob koncu leta lahko pogledamo znake, če je slučajno med oceno in ni časa za dodatno spraševanje. V tem primeru mu lahko oceno zvišamo, ZNIŽATI JE NE SMEMO!!!

- b) Vprašal bo tistega, ki je najbolj poslušal. Ta je najprej obsojen, da dobi +. Lahko pa je učitelj zloben in se mu zgodi obratno. Učencu bo postavil obratno vprašanje, tako da ga ne bo znal.

Vprašat moramo 3 vprašanja iz različnih področij. Na koncu spet lahko pogledamo znake in potem morebiti zvišamo oceno.

Učiteljeva uslužbenska vloga daje hierarhično komponento. Po hierarhični komponenti je učitelj za svoje delo odgovoren.

Učiteljeva vloga strokovnjaka daje pedagoško komponento in pomeni učiteljevo odgovornost do učencev in njihovih staršev.

Učiteljeva človeška vloga daje splošno komponento – učitelj je za svoje delo odgovoren sam.

Avtoriteta:

- a) pravna: izhaja iz uslužbenske vloge. Če je ta vloga vezana na pravne akte - pravna avtoriteta. Ta avtoriteta je učitelju dana. Lahko pa jo opredelimo z dnevnikom ali redovalnico, ki se lahko tudi zlorabljata (učitelj, ko je v razredu nemir odpre dnevnik in notri napiše nekemu kazen, ali odpre redovalnico in nekoga vpraša za oceno. Ta je že v naprej obsojen na slabo oceno).
- b) Dejanska: izhaja iz strokovne in človeške vloge. Pridobiva se počasi. Te vloge se učenci zavedajo šele, ko zapuščajo ta šolski prostor.

Knjiga: KAJ BI UČITELJI IN STARŠI ŠE LAHKO VEDELI.

OBLIKE SODELOVANJA

Med učitelji in starši obstajajo bolj ali manj ustaljene oblike sodelovanja, ki smo jih glede na čas pač malce posodobili.

Govorimo o:

- RODITELJSKIH SESTANKIH:

To so obveznosti. Biti jih mora toliko, kot jih je v programu šole, več jih je le v izjemnih primerih.

Delimo jih na dva sklopa:

- **FORMATIVNI RODITELJSKI SESTANKI (oblikovalni/izobraževalni)**
Forma = oblika. Praviloma jih sklicuje ravnatelj ali kdorkoli od učiteljev po dogovoru z ravnateljem. Ponavadi niso le za en razred, temveč za celo paralelko. Njihova vsebina je naravnana na aktualne vsebine (točkovni sistem, puberteta, prehod v naslednje triletje, opisno ocenjevanje...). Ponavadi jih sestavljajo strokovnjaki od zunaj. Ne smejo trajati več kot 90 minut. (več časa pri odraslih koncentracija ne zdrži)
- **INFORMATIVNI RODITELJSKI SESTANKI:**
Sklicuje jih razrednika ali kdorkoli od učiteljev po dogovoru z razrednikom. Sestanki za določen razred. Tu se dajejo aktualne informacije za pristojne starše. Tu podajamo staršem ocene njihovih otrok. Pred vsemi starši se ne govori ocen. Imamo tri možnosti podajanja ocen:

Starše poprosimo, da odidejo iz razreda (vendar le, če je možnost, da zunaj vsi starši sedijo). Lahko pa starši ostanejo v razredu in gremo mi z otrokovim staršem na hodnik.

Staršem se opravičimo, ker bomo kazali hrbet. Pokažemo s prstom na predmet – ocen ne govorimo. Lahko pa izdelamo šablono, ki prekrije ocene drugih otrok. Tako starši ne morejo videti ocen ostalih.

Redovalnico skopiramo, vendar moramo ravnatelja o tem obvestit.

Tudi inf. Rod. sest. Traja največ 90 minut. Večinoma je vsak mesec.

Prvi informativni roditeljski sestanek je najpomembnejši. Pravimo mu tudi voskast. Starši in učitelj se še ne poznajo. Dogovorimo se za medsebojno sodelovanje, kdaj jim bomo na razpolago. Starši mislijo tako kot mi mislimo. Starši se morajo dogovoriti kar mi hočemo.

- GOVORILNIH URAH (POGOVORNIH URAH)

Traja 60 minut. Mora jih biti toliko kot jih je v planu šole. Namenjene so učencem in njihovim staršem. Če učiš več razredov, moraš biti v 60 minutah na razpolago vsem, zato mora biti kratka izmenjava informacij. Zato, da bodo te ure tako hitro potekale – se moramo na prvem informativnem sestanku dogovoriti kako bodo te ure potekale. Se NE izvajajo po telefonu, tudi če osebo prepoznamo (nikoli ne vemo kdo še poleg njega posluša).

Obiski na domu. Jih še nimamo. Učitelj sam presoja o tem. To je službena zadeva. Prijazno je, če se najavimo. Nikoli ne gremo sami, ampak sabo vzamemo pričo (iz službenega prostora). Priča je potrebna, da če se karkoli zgodi. Če nam kaj ponudijo, nič ne jemo, niti ne pijemo alkohola (ker smo tam po službeni dolžnosti), da nam ne bi kdo kaj kasneje očital. Lahko pa poprosimo za sok, vodo, kavo, čaj; vendar samo za en požirek.

- INDIVIDUALNI PROBLEMSKI SESTANKI:

Niso učiteljeva obveza. Če ugotovijo pri učencu napako, vzgojni sistem. Potem jih mora izpeljati do konca s starši. Vedno vabiš starše pisno, ne preko otroka. Prvič jih vabimo tako, da jim ponudimo tri termine po navadni pošti, dokumentacijo obdržimo. Če se na tri ponujene termine ne odzovejo, jim ponudimo še dva nova termina in ju pošljemo po priporočeni pošti, dokumentacijo obdržimo. Če se še vedno ne odzovejo, jim ponudimo še en termin in ga pošljemo na pošto s povratnico. Če se spet ne odzovejo, ravnatelju izročimo vso dokumentacijo, ta pa mora odreagirati.

- DNEVI ODPRTIH VRAT:

Običajno so planirani naprej. razred, interesna dejavnost, šola... se javnosti predstavlja v najlepši luči. To pomeni prikaz skupnega dela z učenci. Lahko gre res za dan, ali pa le kako uro.

- DIREKTNI PRISOTNOSTI STARŠEV:

Starši se čudijo, da doma otrok vse zna, v šoli pa ne. Učitelj se lahko odloči za to, da so starši pri eni ali dveh urah prisotni, tam kjer mu škripa. Po pouku ne delamo analiz. Najprej vprašamo dobrega učenca, nato povprečnega in na koncu še tega otroka. Oceno vsakega

povemo naglas. Če otrok ravno v tej uri zablesti smo lahko le veseli, pred vsemi učenci povemo, da bi bili veseli, če bi mu še naprej šlo tako zelo dobro. . Lahko tudi starši vodijo uro. Pridejo k eni uri in predstavijo svoj poklic, se o tem pogovarjajo z učenci.

- **DELO V MALIH SKUPINAH:**

Če učitelj zazna, da je pri dveh ali večih učencih enak problem, se odloči za delo v malih skupinah, vendar dela le kot organizator. Več v knj.: Jožica Fras: Delo v malih skupinah

SODELOVANJE S STARŠI KOT ODNOS

3 vrste odnosov:

- **PARTNERSKI ODNOS:**

Starši in učitelj so v partnerskem odnosu. Tak odnos je sodelujoč, dopolnjujoč. Nihče ni v nadvladi.

- **KLIENTSKI ODNOS:**

Nadomestni/kompenzacijski odnos. Vedno je ena stran nadrejena, vseeno kdo (učitelj ali starši). Ta odnos ni tako zelo redek, celo ko so učitelji bolj zaverovani vase ali kadar starši razmišljajo, da je šola tista, ki mora za otroka poskrbet.

- **PATERNALISTIČNI ODNOS:**

V njega se lahko sprevržeta oba prejšnja. Pomeni, da je treba učenca strogo voditi (stojimo mu za vratom, ga dušimo). To se izvede kot zapoved. Starši in učitelji si pišejo kaj otrok kdaj dela – le v skrajnostih. Takega odnosa se ne želimo.

POSEBNA VZGOJA

Specifična področja specialnih pedagoških disciplin:

- **TIFLOPEDAGOGIKA:** usposabljanje slepih in slabovidnih otrok
- **SURDOPEDAGOGIKA:** usposabljanje gluhih in naglušnih otrok in mladostnikov.
- **LOGOPEDIJA (LOGOPEDAGOGIKA):** usposabljanje otrok s posebnimi govornimi napakami (jecljanje; r ni napaka)
- **OLIGOFRENOPEDEGOGIKA:** usposabljanje umsko zaostalih
- **PEDAGOGIKA SOCIOPATSKIH OTROK (FOTORENZIČNA PEDAGOGIKA):** sanacija sociopatskih stanj – piromanika, kleptomanija.
- **MEDICINSKA PEDAGOGIKA:** vzgojno izobraževalni proces hospitaliziranih osnovnošolcev (več kot 24 ur).

TEMELJNE ZNAČILNOSTI VZGOJE

Vzgojo opredeljujejo povsod v civiliziranem svetu.

- OSEBNOSTNO BISTVO: kdorkoli se z vzgojo ukvarja, daje vzgoji del sebe – če gre za profesionalce (učitelji) ali pa ne (starši).
- RAZREDNOST: v civiliziranem svetu je ni. To ni res – elitne šole. Razrednosti ni, kr je šola brezplačna, pa vendar si je vsi ne morejo privoščiti. Točkovnik za vpis na fakulteto.
- FILOZOFIČNOST: gre za državno ureditev.
- EKONOMIČNOST: veliko v kratkem času. Faktografizem – pretirano poudarjanje jalovih podatkov (brezvezni podatki, ki se vedno spreminjajo). Histografizem: pretirano poudarjanje zgodovinskih podatkov.
- INTENCIONALNOST – FUNCIONALNOST: sta medsebojno povezana.
- ORGANIZIRANOST: bolj je vzgoja organizirana, boljša je.
- PERMANENTNOST: gre za vse življenjsko učenje. Gre za organizirano ali neorganizirano (ko poteka samodejno, nezavedujoč pa vendar dobivamo neke informacije) vzgojo.

OSNOVNE TENDENCE VZGOJE PRI NAS

- TEMELJNE ZNAČILNOSTI VZGOJE:
- DEMOKRATIČNOST (učenci so enakopravni in učitelji so enakopravni med seboj)
- ENOTNOST SISTEMA: da sta združena vzgajanje in izobraževanje. Vriva se nov izraz, edukacija – edukativen proces. Obveznost šolanja. Prehodnost ne glede na lokacijo. Vsako leto na drugi šoli.
- OBVEZNOST OSNOVNEGA ŠOLANJA (9 LET): ne glede koliko razredov naredi.
- DEETATIZACIJA: ločenost ali nevtikovanje v šolski sistem.
- ZNANSTVENOST: v vzgojnih programih so lahko le tiste vsebine, ki so lahko dokazljive. Mora imeti znanstveno osnovo/resnico.

POJMOVANJA SMOTROV

- AGNOSTIČNO: smotri se ne morejo znanstveno opredeliti in se svobodno izbirajo. Tak pogled danes ni primeren. Waldorfska pedagogika.
- PEDOCENTRIČNO (PEDOLOŠKO): smotri so prepuščeni stihiji in spontanosti.
- ETATISTIČNO: smotre postavlja država.
- MARKSISTIČNO: smotrov ne postavljata niti država, niti cerkev. Smotri so postavljeni v vsestranski razvoj človeka, to ni mogoče.

- SODOBNO: smotri izhajajo iz znanstveno ugotovljivih resnic (samo kar je dokazljivo), izhajajo iz posameznika (in družbe) in so posamezniku (in družbi) tudi namenjeni. Posameznik sam po sebi ne more funkcionirati – mora nekdo videti kaj mu dobro gre.

OSNOVNA NAČELA V VZGOJI

1. NAČELO VSEBINSKE VSESTRANSKOSTI: to je težko doseči. Vsebino moramo podajati, da bo čim bolj jasna.
2. NAČELO SKLADNOSTI VZGOJNIH DEJAVNIKOV.
3. NAČELO ENOTNOSTI: enotnost vzgajanja in izobraževanja. To združujemo v edukacijo.
4. NAČELO OSMISLITVE: vse kar govorimo mora imeti smisel.
5. NAČELO USTVARJALNOSTI: vsak človek ima veliko pozitivnih ustvarjalnosti. Če v človeku iščemo dobro, bomo dobro tudi našli, če slabo, bomo tudi to našli. Najlažje je reči, da otrok ni sposoben in se z njim ne ukvarjamo.
6. NAČELO USTREZNOSTI: vezano na razvojno obdobje. Vsebino moramo prilagoditi na starost.
7. NAČELO VGRAJENOSTI POSAMEZNIKA IN SKUPINE: načelo vgrajenosti posameznika izhaja iz dejstva, da sam po sebi ne more funkcionirati, zato moramo težiti k ustreznosti komunikacije. – agresija: psihična, fizična, nebesedna.
8. NAČELO ŽIVLJENJSKE STVARNOSTI: močno povezano z osmislitvijo.

VZGOJNE METODE V VZGOJI

So preizkušeni načini, sredstva in postopki vzgojno – izobraževalne dejavnosti.

PERMISIVNE METODE: (pozitivne in negativne): temeljijo na poznavanju osebnosti in prostovoljnosti subjektov – aktiven soustvarjalec vzgojnega dogajanja (dijak, učenec, študent)

+ PREPRIČEVANJE predvideva sproščenost in vodi k razvijanju sodb, stališč in spoznanj tako, da te postanejo del zavesti – in subjektovo prepričanje.

SREDSTVA PREPRIČEVANJA:

- ZGLED: da sami verjamemo v to kar hočemo prepričati)
- KRITIKA, SAMOKRITIKA: kritika sme biti vedno dvostranska ali obojestranska – če učitelj kritizira učence, lahko tudi učenci kritizirajo učitelja. Kritika je kritika, ko temelji na argumentih, drugače je kritizerstvo. Samokritika je mogoča v visoko razvitih kolektivih in se uporablja v terapevtskih vsebinah.

Če kritiziramo se izogibajmo kritiki osebnosti, je neprimerno. Kritizirajmo dejanja: ne »Vi ste nori.« ampak »Vaše dejanje je noro.«

+ NAVAJANJE: vodi neposredno v dejavnost in omogoča posvečanje bistvenemu.
VRSTE NAVAD: učne navade, delovne navade, zdravstveno higienske, kulturne...

Učne navade je najbolje vgrajevati še pred vstopom v šolo. Pri učenju je sedenje kot pri kosilu, malo manj kot pravi kot, drugače nas uspava.

Najintenzivnejše pozabljanje nastane takoj po zapomnitvi.

+ SPODBUJANJE: spodbuja k motiviranosti, povzroča prijetno doživetje, daje voljo in moč za doseg ciljev ter krepi samozaupanje. Lahko pride v tako skrajnost, da posameznik brez spodbude ne more več delati.

NAČELA SPODBUJANJA:

- a) NAČELO EKONOMIČNOSTI: kar se mora storiti ne hvalimo.
- b) NAČELO POSTOPNOSTI: ne dajamo prevelikih spodbud za premalo dela.
- c) NAČELO INDIVIDUALNOSTI: vsak je nekaj posebnega, zato je individuum, zato moramo pri vzpodbujanju gledati individualno. (len učenec, učenec ki se težko uči)

SREDSTVA SPODBUJANJA:

- a) UGODEN STIK: tisti obraz, ki ga učitelj napravi ob vstopu v razred. Učitelj s kislim obrazom se da prepoznati, da ima slab dan. Ugoden stik vedno povzroča učitelj. Če so dijaki veseli ne pomaga, če je profesor slabe volje. Dotik – ali je to spodbuda? Učiteljica v 1. razredu poboža učenko, kako lepo je napisala – učenka je vesela. V puberteti je že lahko mišljeno kot zloraba; kot študentka pa se počuti čudno.
- b) OBLJUBA: je lahko pozitivna ali negativna. Karkoli starši/učitelji/... obljubi mora brezpogojno izvršiti, zato mora paziti kar obljubi. Če tega ne izvrši, ruši svojo avtoriteto. Zato ne smemo obljubljeni, kar ne moremo izvršiti. (5 za rešeno nalogo, zaradi grdega vedenja ne iti na izlet)
- c) POHVALA: ustna ali pisna. Pisna ima nekoliko večjo težnjo kot ustna.
- d) NAGRADA: je pohvala z darilom – običajno je knjižna, primerna razvojnemu obdobju. Komur dajemo nagrado, ga moramo poznati.

c,d.) lahko učenec dobi na koncu leta – to nima nobene motivacijske spodbude. Zato moramo hvaliti/nagraditi takrat, ko je to potrebno, ko je to vredno, pa četudi je to že 2.9.

TEKMOVANJE je lahko posebna oblika metode spodbujanja, ko omogoča pomejanje posameznikov ali skupin med seboj in ko gre za sodelovanje.

TEKMOVANJE KOT KONKURENČNI BOJ: nima elementov spodbude.

(več dejavnikov, ki je povezano z znanjem – znanje, sreča, profesor, vreme, razpoloženje)

REPRESIVNE METODE: temeljijo na prisili, ustrahovanju in kaznovanju.

- PREPREČEVANJE: uporabljamo takrat, ko se pri posamezniku ali skupini kažejo namere za škodljivo dejavnost ali se ta že izvaja.
- PREPREČEVANJE povzroča odpor, ovira doseganje ciljev in sproža neugodno čustvovanje. (metodo čustvovanja uporabimo, ko smo uporabili že vse druge metode.)

SREDSTVA PREPREČEVANJA: točno določena vrstna sredstva.

- VZGOJNI NADZOR: preprečuje nastajanje neustreznih motivov in interesov.
- SPREMEMBA MOTIVA: je spreten poseg, ki spelje k primernejši dejavnosti. Vsak individuum si postavlja cilje (dolgoročne, kratkoročne, pozitivne, negativne...)

Pozitiven cilj: v ponedeljek se bom prijavila na izpit.

Negativen cilj: izberem trgovino, kjer bom ukradla žvečilni.

Pot do cilja je enostavna, lahko se zgodi kaj vmes (dobiš v soboto vročino). Popijemo antibiotike – povečamo motivacijsko moč.

Ali

Pri žvečilkah stoji trgovka – počakamo, da se umakne.

Lahko se pa zgodi, da je ovira tako močna, da motivacijske moči ne moremo premagati. Gremo po daljši poti. Aspirini ne pomagajo, odjavimo se ter se prijavimo na naslednji rok. Oz. gremo v drugo trgovino krast žvečilne.

Negativne cilje preprečujemo: speljemo jih na pozitiven cilj.

(učenec šprica – preusmerimo ga v drug cilj, npr. naj nam nekaj prinese. Tako mu zmanjka časa, da bi ušel).

- OPOZORILO (opomin): spomni na neustreznost izbrane poti
- GROŽNJA (ukor): je pogojna kazen, ki obeta neugodno posledico.
- KAZEN: je najostrejši negativni vzgojni ukrep, ki vsebuje vsa sredstva preprečevanja. (izključitev v OŠ ni mogoča, je pa možno prešolanje na soglasje staršev. Drugače je izključitev možna od 6 mesecev do trajno.)

Upoštevati moramo pravila:

- KAZEN MORA BITI VZGOJNA: vemo zakaj kaznujemo.
- KAZEN NE SME BITI FIZIČNA: nikjer, v šoli pa sploh ne – suspenz.
- NIKOLI NE PRIZADENIMO OSEBNOSTI, AMPAK DEJANJE: ne »Ti si nor.« ampak »Tvoje dejanje je noro.«
- NE SRAMOTIMO: ne pred drugimi. Pošiljanje iz razreda, stoja v kotu. (izven dometa štirih oči)
- NIKOLI NE ODTEGUJ HRANE, PIJAČE, SPANJA

- NIKOLI NE STRAŠIMO: »Če ne boš naredil tega...!« - strašenje pred zdravnikom, zobozdravnikom.

SKUPINSKA DINAMIKA

SKUPINSKA DINAMIKA ni prava vzgojna metoda, je pa pomembna za kakovost medsebojnih odnosov v realizaciji ciljev.

Skupina je neko združenje ljudi, dinamika pa je neko gibanje.

Ločimo dve vrsti skupin:

- FORMALNE: ko jo nekdo določi in jo lahko tudi nadzira (razred, delovna skupina...)
- NEFORMALNE: ko se člani oblikujejo samodejno, glede na prijateljske, sorodne vezi, simpatije, interese... nihče ne določi te skupine, oblikuje se sama. Te skupine je težko nadzirati. Lahko so pozitivne (ko je delovanje te neformalne skupine ovrednoteno kot pozitivno (prijateljstvo, pomoč, interesne dejavnosti...)) in negativne (ko je delovanje te neformalne skupine opredeljeno kot negativno.)

Negativne neformalne skupine lahko klasificiramo od najenostavnejše do najstrožje:

- negativna subkultura je najenostavnejša (špricanje)
- klika: ima daljše delovanje, članstvo pa še vedno ne dovolj trdno (lumparije učitelju)
- banda: ima trdnejše delovanje in običajno svoj teritorij, ki ga čuvajo in so tu zelo vplivni. Nadlegovanje mimoidočih.
- Mafija: najbolj negativna – zelo močno članstvo.

Bolj je neformalna skupina negativna, težje vstopiti in še težje izstopiti.

Ugotavljanje neformalnih (tudi formalnih) skupin. – SOCIOMETRIČNA METODA: za ugotavljanje negativnih neformalnih skupin. Je edina možnost za ugotavljanje negativnih skupin, rezultati pa so približni. Izvaja se ustno ali pisno (lažje za učitelja). Izvaja se, ko se učenci med seboj že zelo dobro poznajo in ko je v skupini več kot 10 članov. Učitelj poprosi učence naj pripravijo list papirja kamor napišejo svoje ime. Učitelj zastavi dve nasprotni vprašanji. Učenec napiše enega učenca, ki konkretizira na 1. vprašanje in ime učenca, ki konkretizira na 2. vprašanje. Učitelj pobere vse liste. Izgled metode na posebnem listu!!!

SKUPINSKA DINAMIKA je odvisna od:

- a) NAČINA VODENJA: vsaka skupina ima formalno vodjo – tisti, ki ga za to imenujejo. V razredu sta dve vodji. Tisti, ki ga izbere učiteljski zbor in tisti, ki ga izbere razred. Neformalnega vodjo ostali potisnejo v to.
- b) USTVARJALNOSTI ČLANOV: če je neka skupina zelo ustvarjalna, potegne ostale zraven.
- c) OBČUTENJE PRIPADNOSTI: dobro funkcionira tista skupina, kjer je občutek pripadnosti – začetek šolanja, da bi videli sošolce (+).
- d) ŠOLSKE KLIME: vzdušje, ki v razredu velja – povzroča ga učitelj.
- e) ODGOVORNOST: za skupne cilje. Največkrat se odgovornost ne zazna. Vsak, ki se vključi v razred ima neko odgovornost (na maturi – nihče ne razmišlja, če jo bodo vsi naredili, čeprav si to vsi želimo).
- f) TOLERANTNOST
- g) UPOŠTEVANJE PRAVICE DO DRUGAČNOSTI: Oboje je težko ločiti. Gre za tolerantnost do drugačnosti. Vsak ima pravico biti drugačen (različen spol, barva kože, telesne hibe...)

ANALIZA VZGOJE

Vzgojo analiziramo po večih vidikih. Poznamo 6 vidikov:

- VSEBINA: jasno moramo poudariti, da mora biti vsebina v časovni enoti podana celostno – biti mora zaokrožena celota. Pomembno pri OŠ, malo manj v SŠ, na fakulteti ni pomembna. Ta zaokrožena celota se mora nanašati na že obstoječa znanja (uvod). Potem podajamo srš (bistvo) vsebine in potem zaključek. Tu sproščamo zveze, vsebine, ki se povezujejo z drugimi vsebinami.
- POLOŽAJ UČENCA: učenec je subjekt ali objekt vzgoje. Subjekt je, ko je aktiven soustvarjalec vzgojnega dogajanja (lahko sprašuje, provucira, sodeluje, se moti). Subjekt je po svoji volji in po volji učitelja (v demokratičnem vzgojnem stilu). Objekt je, ko je pasiven (ko je le fizično prisoten in je vse izven njega) ne sodeluje, zapiše, ko učitelj to reče. Je pasiven po svoji volji in ko je učitelj avtorski (takrat ne sme učenec sodelovati).

- INTENCIONALNOST, FUNKCIONALNOST: namirna in nenamirna vzgoja.
- USMERJENOST VZGOJE: direktna in indirektna.
Vzgoja je direktna, ko učenec samodejno odreagira na vzgojno dogajanje; indirektna pa ko preko navodil, nasvetov, preko besed sproža učenec vzgojno reakcijo. Na začetku šolanja je vzgoja pretežno indirektna, z leti indirektnost zgublja pomen; na fakulteti je le še direktna. (v 1. razredu mu rečeš vse kaj mora narediti, kaj prinesiti...)
- INDIVIDUALNOST:
- SOCIALNOST ali KOLEKTIVNOST: težko ju je ločiti. Vzgoja individualnosti pomeni, da pri vsakem učencu iščemo sposobnosti in jih skušamo tudi razvijati. Vsak človek ima sposobnosti, le da jih imajo nekateri več. Ne smeš spodbujati le sposobnosti, ker razvijaš egoizem. Moraš spodbujati tudi družabnost – da se vklopi v družbo. Spodbujamo kolektivnost (razvijaš medsebojne odnose). Razvijaš jih s tolerantnostjo, z ustrezno komunikacijo (brez kakršne koli agresije). Vsak človek sodi v družbo, svoje sposobnosti moraš nekemu pokazati.

VRSTE VZGOJE

Tiste, ki jih je mogoče vključiti v vsako predmetno obdobje.

- TELESNA VZGOJA: (to ni športna vzgoja, ki je predmet). Telesna vzgoja je proces, kjer spodbujamo gibljivost (gibkost) telesa. Je pomemben proces, posebno ker vsebuje elemente zdravstveno higienske vzgoje. Prezračimo razred, ko je notri zatohlo.
- INTELEKTUALNA VZGOJA: je preprejena pri vsakem vzgojnem dogajanju. Je proces, kjer razvijamo spomin, pomnjenje in vse intelektualne potenciale.
- DELOVNO TEHNIČNA VZGOJA: gre za dve vrsti vzgoje. Je proces s katerim razvijamo ustrezne delovne navade (domače naloge, način sedenja) uporaba tradicionalnih (svinčnik, barvice, kemični svinčnik...) in sodobnih (računalnik...) tehničnih pripomočkov.
- ESTETSKA VZGOJA: je proces s katerim razvijamo čut za lepo. V estetsko vzgojo umeščamo tudi umetnostno vzgojo (plesna, filmska, kiparstvo, slikarstvo...) ji je podrejena in bonton (pravila lepega vedenja, ki veljajo v določenem kulturnem okolju – ne povsod po svetu enako).
- MORALNA VZGOJA: je proces s katerim razvijamo zaves in značaj, norme in vrednote. K moralni vzgoji umeščamo spolno vzgojo in disciplino (red). Zavest in značaj. Zavest: je bolj trdna od značaja. Sam se vpletene norme in vrednote. Značaj je spremenljiva komponenta (temperament je stalen).
Bolj trdna je zavest, manj se značajske poteze spreminjajo.
Najbolj nemoralno: posilstvo, pedofilija, nekrofilija (posilstvo mrtvih), zoofilija (z živalmi).
- VZGOJA ZA PROSTI ČAS: je proces s katerim opredeljujemo vrednost prostega časa. Vsak ima prosti čas, tudi tisti, ki pravijo, da ga nimajo.

- **VZGOJA ZA ZDRUŽEVANJE NARODOV:** je proces s katerim razvijamo med narodi enakopravnost, ohranjamo pa svoj jezik, svojo tradicijo in značaje. Tudi dialekti se morajo ohranjati.
- **VZGOJA ZA MIR:** proces s katerim ohranjamo vzgojo miru in odvrčamo agresijo. Vsaka vojna se zaključi s pogovorom.
- **OKOLJSKA VZGOJA:** je proces s katerim ohranjamo naravno in kulturno dediščino in pri tem skrbimo za navlako (smeti). S to vzgojo moramo začeti čim prej.
- **MEDIJSKA VZGOJA:** je proces s katerim spodbujamo uporabo tradicionalnih (časopisi, revije...)in sodobnih medijev (elektronski mediji...).

ŠOLSKI SISTEM

Govorimo o obvezni šoli (9 let) s tem, da sedaj v šolo vstopajo otroci leto prej. To pomeni, da morajo otroci hoditi v šolo 9 let ne glede koliko razredov naredijo.

Devetletka je sestavljena iz treh triletij. V 1 razredu sta prisotni učiteljica in vzgojiteljica.

V 1. triletju gre za opisno ocenjevanje

V 2. triletju opisno ocenjevanje prehaja v številčno.

V 3.- triletjuje prisotno le še številčno ocenjevanje. Na koncu se preverja z zaključnim preverjanjem.

Srednje šole (**sekundarno izobraževanje**) nastopi po tem, ko je opravljena devetletka.obstaja: zakon o gimnazijah, zakon o srednjih strokovnih šolah in zakon o poklicnih srednjih šolah.

POKLICNE ŠOLE trajajo praviloma 3 leta in se zaključujejo s strokovnim izpitom

STROKOVNE ŠOLE 4 leta. Zaključijo se s strokovnim izpitom ali z maturo. Zaključni izpit se imenuje poklicna matura, če pa gre za gimnazijski program je to splošna matura oziroma matura.

GIMNAZIJSKI program traja 4 leta in se zaključi z maturo.

Po sekundarnem šolanju lahko kadarkoli nadaljujemo šolanje ne glede na leta.

Terciarno izobraževanje je sestavljeno iz 3 nivojev:

- **VIŠJE ŠOLE:** so pod okriljem srednjih šol
- **VISOKE STROKOVNE ŠOLE** so pod okriljem fakultet. Vstop omogoča poklicna matura. Visoki strokovni programi trajajo najmanj 6 in največ 8 semestrov. Zaključijo se z diplomom in z nazivom, ki ga prinaša program. Lahko gre za poseben naziv. (dipl. inženir, dipl. ekonomist...)
- **UNIVERZITETNI PROGRAM:** je pod okriljem fakultet. Traja najmanj 8 in največ 12 semestrov (medicina, veterina, stomatologija, teologija). Za vstop je potrebno opraviti

maturu. Praviloma se ti programi zaključijo z diplomo (razen medicina in stomatologija) in z nazivom, ki ga nosi program.

Vsi dodiplomski nazivi se pišejo za priimkom.

M. P., prof. razr. pouka

M. P., univ. dipl. ing. če zaključiš program tehničnih profilov.

M. P., dipl. ing. če zaključiš visoki strokovni program

M. P., dr. če zaključiš študij medicine.

Podiplomski nazivi se pišejo pred priimkom. Po visokem strokovnem programu je direktna prehodnost na specializacijo.

M. P. dipl. vzg. S specializacijo: spec. M. P. dipl. vzg.

Če zaključiš univerzitetni program: M. P. prof. RP.

Po diplomi greš najprej na magisterij: mag. M. P. prof. RP

Potem se lahko (možno tudi direktno brez magisterija) vpišeš v doktorat: dr. mag. M. P. prof. RP (dr. M. P. prof. RP – direkten vpis na doktorat)

višji naziv izniči nižjega. Potem tistega zadaj ne rabiš pisat. Dr. M. P. ali dr. mag. M. P.

Vsi dani nazivi se pišejo pred priimkom (mentor, svetovalec, svetnik) – OŠ, SŠ

Na univerzitetnem nivoju nazivi pomenijo možnost opravljanja dela. Vsi nazivi na univerzitetnem nivoju se pridobivajo skozi HABILITACIJSKI POSTOPEK – kandidat predloži prošnjo, dokazuje svoje početje in komisija predlaga ustrezen naziv.

Visok strokovni program:

- učitelj (veščin) – lahko opravlja del vaj, ne sme ocenjevati in ocen zapisati.
- Višji predavatelj: lahko uči samo na tem programu.

Univerziteten program:

- asistent: nekomu pomaga, samostojno ne more odločati. Naziv se dobi po diplomi. Naziv je dan tri leta s podaljšanjem še za tri. V tem času (6 let) mora dobit magisterij.
- Asistent magister
ali
- Asistent doktorat: je dokler se profesor ne umakne.
- Docent: je najnižji naziv. Ima pravico in možnost predevat in ocenjevati.
- Izredni profesor: malo višji naziv z istiminalogami.
- Redni profesor: najvišji naziv.

Razlika med zadnjimi tremi je le v merilih za višji naziv.

Bolognska deklaracija - sprememba na terciarnem izobraževanju – kakovostnejši program. Možnost študentom, da zamenjujejo semester (študij v tujini) in kvalitetnejše učitelje. Dobri učitelji grejo ven in drugi pridejo sem. Pomeni tudi hitrejšo pot do magisterija. Počasi bodo v Evropi usihali magisteriji

4+1 ali 3+2 ---po dveh poteh bo možno prit.

V v 2. ali 3. letniku se bo moral odločiti ali bo vpisal magisterij. Do 3. letnika lahko izstopi in opravi diplomu. V 4. letniku nhe more izstopiti in nadaljuje 1 – 2 leti, za doktorat pa še + 2 leti.

ANDRAGOGIKA

Je pedagogika odraslih in je relativno mlada veda. Dopisno izobraževanje je bila odskočna deska za andragoško izobraževanje.

Ana Kranjc: slovenska andragoginja

Silvije Pongrac: hrvaški andragog

Jurij Jug – andragog novejšega časa.

Kdaj je človek odraeal?

- 18 let?, 21 let? 26 let?

- Z zrelostjo (težko opredeljivo)

- Težko je opredeliti začetek odraslosti: (razum, imeti izbran življenjski cilj, najti/izbrati življenjskega partnerja, se emancipirati staršem (ko si upamo staršem reči ne), zrel)

STAROSTNA OBDOBJA:

- do 30 let: OBDOBJE MLAJŠE ODRASLOSTI, (zgodnje zrelosti): kondicija, zavest o sposobnosti, pridobivanje odraslosti.
- 30 – 40 let: OBDOBJE ODRASLOSTI (zrelosti): realnost, ustvarjalnost, pomanjkanje časa v izobraževanju, družinski in družbeni pritiski. Če se v tem času odločijo za izobraževanje so zelo uspešni. Čutijo pa tudi družbene in družinske pritiske.
Npr. otrok hodi v šolo in starši tudi. Otrok pričakuje, da bo mamica domov tudi prinašala zvezdice v zvezku, kakor on ter imela enake ocene. Otroku je potrebno razložiti, da je ocenjevanje na fakulteti drugačno kakor v osnovni šoli.
Pritiski v partnerskem odnosu: mož spodbuja ženo, da gre na izobraževanje, ko pa žena pride zvečer domov, jo mož čaka lačen, da bo kaj skuhalo.
Družbeni pritiski: če nekdo izhaja iz delovnega področja in se vključuje v izobraževanje rado pride do zavisti. Okolje, ki ima nizko izobrazbo ne sprejema izobraževanja.

- 45 – 60 let: OBDOBJE STAREJŠE ODRASLOSTI (polne zrelosti): sintetiziranje preteklosti, posvečaje znanostim, hobijem, alternativnim vedam. To se pogosto dogaja, če v preteklosti niso dovolj naredili, niso imeli časa za to.
- Po 60. letu: OBDOBJE STARANJA: do 75 let, zgodnja starost, po 75 letu starosti).

MEJE MED OBDOBJI DOLOČAJO:

- FIZIČNA IN PSIHIČNA KONDICIJA
- ATEROSKLEROZA kot bolezen
- SENILNOST kot bolezen.

Obe zadnji izključujeta možnost vključevanja v izobraževanje.

SPECIFIKA

MOTIVI:

- PRAKTIČNI (denar): zunanji motiv: ni tako zelo močan, zato hitreje omagamo.
- DRUŽBENI (status, titule, zakonodaja): izobražujem se, ker bom dobil neko titulo oziroma ker zakonodaja tako določa (zdravnik lahko uči na zdravstveni šoli —mora pa imeti pedagoške izpite). Titule imajo notranji motiv.
- INTELEKTUALNI: notranji motiv: želja po znanju je izredno močan izziv. Če je zelo močan se uresniči.
- SKUPINSKI: drugi nas pritegnejo k izobraževanju. Ker gre prijatelj v izobraževanje, grem tudi jaz. Lahko se sprevrže v notranji.

IZKUŠNJE:

- ŠOLSKE
- DELOVNE
- DRUŽBENE

FAKTORJI IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

NEPOSREDNI:

Znanje, interes, sposobnosti (s tem se ukvarja psihologija)

- fizične začnejo upadati s 30 letom ob normalnem fizičnem vzdrževanju. Malo prej upada pri moških.
- Senzorne (sposobnosti vida in sluha) upada pri 40. letu. Pri sluhu: sluh upada prej pri tistih, ki so v mladosti poslušali glasno glasbo. Prej zgubljamo visoke tone. Vid: pri tistih, ki so v mladosti veliko brali v slabi svetlobi.
- Psihomotorne (prstne sposobnosti): okoli 50. leta. Hitreje začnejo upadati pri ženskah.

- Mentalne (intelektualne): vezane na spomin. Ob normalnem vzdrževanju nikoli ne upadejo. Star človek lahko opravi popolnoma vse intelektualno, le da rabi več časa (v izobraževanju).

POSREDNI:

- ODNOSI MED LJUDMI (dominacije (prevlada), submisije (podrejenost), vrste skupin)
- VODENJE

Če posameznika skupina potisne v dominanten položaj, je to dobro za oba; če pa se sam potisne, je to slabo za oba.

Submisivni položaj: če se posameznik sam izloči ni slabo za nobenega; če pa ga skupina izloči v podrejen položaj, je to slabo za oba, glede medsebojnih odnosov.

Skupine so: formalne in neformalne.

VODENJE:

- dober vodja zna poslušati
- formalni kriterij vodenja (znanje, določen nivo sposobnosti)

Sestanki se sklicujejo pisno (razen izjemne razmere) in morajo vsebovati, kje, kdaj in kako bo potekal sestanek.

Dober vodja opredeljuje tudi trajanje sestanka (lahko se zmoti le za +/- 15 minut). Sestanek bo trajal predvidoma do _____.

Dober vodja svoje sodelavce pozna in pozna svoje diskutante.

SPLOŠNI:

- a) PRIVAJANJE: od zaključka izobraževanja do vstopa v novo izobraževanje je pomemben čas privajanja. Daljši je ta čas, hitreje je privajanje. Privajanje na intelektualno delo je daljše kot privajanje na fizično delo.
- b) ELAN (vnema): odvisen od motiviranosti, spočitosti, interesa. Končni elan se pojavlja tudi v teku delovnega dne. Če veš kdaj zaključiš, se proti koncu ta elan poveča (boljše delaš).
- c) UTRUJENOST: je bolj fizična kategorija in pomeni bolečino določenega organa.
- d) NAVELIČANOST: je bolj psihična kategorija in pomeni nasičenost z intelektualno aktivnostjo.

UKREPI ZA ZMANJŠEVANJE UTRUJENOSTI:

- spanje (odrasel človek rabi od 6-8 ur) vsaj 30 minut pred spanjem morajo opraviti z vsako obremenilno aktivnostjo, da nas ta aktivnost ne moti pri spanju.

- Odmori: po vsaki fizični aktivnosti je treba narediti odmor. Če traja dlje časa je po 1,5 uri treba opraviti odmor. Pri fizični aktivnosti je odmor pasiven, pri psihični pa je fizična aktivnost.
- Stimulatorji:
 - fiziološki: prhanje z mlačno vodo
 - farmakološki: kava, kofein, teini, nikotin, kinin...
 - psihološki: motivacija, tekmovanje

Sprememba aktivnosti: po 1,5 uri je treba spremeniti aktivnost, da zmanjšuješ naveličanost.

e) **MONOTONIJA** (dolgočasje), ki nastopi zaradi ponavljajočega dela. Dolgočasje lahko v šolskem procesu spodbuja tudi učitelj (pri mladih).

- če je učitelj pretih, monoton
- pri odraslih: bioritem (želijo počivati), vplivnost vremena (težko vreme)

Krivda pri odraslih ni le na učiteljevi strani, ampak na obeh.

Ukrep za zmanjševanje monotonije:

- sprememba aktivnosti
- aktiven učitelj
- sprememba učitelja

Tudi učiteljev glas pripomore k zmanjšanju monotonije (pretiho ali preglasno pripomore k zaspanosti).

S prehitrim govorjenjem požiraš del besed. S prehitrim ali prepočasnim govorjenjem pripomoreš k zaspanosti.

f) **STAROST**: ni ovira za vstop v izobraževanje. Starejši potrebujejo le dlje časa, da osvojijo isto znanje kot mladi.

OBLIKE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

- **REDNO**: isto kot izredno, različen je le čas izobraževanja.
- **USPOSABLJANJE**:
 1. faza je uvajanje – krožno stažiranje, ki je najbolj opazno pri medicini (zdravnik hodi od oddelka do oddelka, da ujame ritem bolnišnice). To bi bilo dobro tudi pri učiteljih.
 2. faza je integralno usposabljanje in je povezovanje teorije s prakso. Izkušen zdravnik dela nekaj, mlad mu pomaga. Pri učiteljih je isto. Mentor (starejši) mu lahko priskoči na pomoč med izvajanjem ure, ko mu zablokira.
- **IZPOPOLNJEVANJE** ali **DOKVALIFIKACIJA**: pridobivanje točno določenega znanja za točno določeno delo. V šoli lahko učijo tudi drugi profili s tem, da si morajo pridobivati manjkajoča znanja.

- PREKVALIFIKACIJA: sprememba izobrazbene strukture. Nastopi lahko iz dveh razlogov: zaradi nesreče ali bolezni ne more več delati: mora se prekvalificirati (npr. učitelj ima težave z grlom...). Lahko pa se mora prekvalificirati zaradi tehnološkega viška (podjetje, ki gre v tečaj).
- SPECIALIZACIJA: pomeni lijačenje. Iz širokega znanja se usposabljam za specialno področje.

VRSTE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH

- FORMALNE so FORMATIVNE: določene so s sprčevalom, dokazilom...
- NEFORMALNE: ne trajajo daj časa, so slučajne.
- Formativne: daje določeno znanje, lahko dobiš tudi potrdilo.
- Informativne: dobimo le informacijo o nečem.
- DOPISNE (NA DALJAVO): long life learning: vseživljenjsko učenje.
- IZOBRAŽEVANJE ZA POTREBE INSTITUCIJ
- PERMANENTNO (stalno izobraževanje):
- ORGANIZIRANO: nenehno strokovno spopolnjevanje (v šolskem prostoru).
- NEORGANIZIRANO: takrat, ko si znanje pridobivamo neorganizirano: mediji (TV, radio, film), pisnih virov, druženj, samodejno vstopamo v izobraževanje-SAMOIZOBRAŽEVANJE: lahko ga tudi verificiramo. Soje znanje damo preveriti.

ANDRAGOŠKI CIKEL

Ima tri faze:

- 1.) PRIPRAVLJANJE: mora najprej izhajati iz potrebe po PROUČEVANJU POTREB. PLANIRANJE zajema vse razen programa (kdaj se bo izvajalo, kako...) PROGRAMIRANJE – podrobnosti so izdale program. IZOBRAŽEVANLE MOŽNOSTI:
 - materialne možnosti (neosebne komponente)
 - kadrovske možnosti (izvajalci programa morajo imeti najmanj takšno izobrazbo kot si jo udeleženci pridobivajo)
 - organizacijske možnosti (urnik, prostor,...)
 - ekonomske možnosti (finančna sredstva)
- 2.) IZVAJANJE:
 - uvajanje postopka
 - Izvajanje vsebine po urniku
 - Sintetiziranje (združevanje vsebin)
 - Generalizacija (posploševanje vsebin)

- 3.) EVALVACIJA: vrednotenje: ne more nastopati izključno kot 3. faza. Začne spremljanje procesa že s 1. fazo
- spremljanje je podfaza, ki začne s 1. fazo andragoškega cikla.
 - Kvalitativna ocena: ugotavljanje rezultatov glede na kvaliteto.
 - Kvantitativna ocena je količina znanja/vsebine, ki je bila podana v nekem časovnem obdobju.
 - Interpretacija: ve ocene morajo biti razložene/interpretirane).

Po vsem tem lahko načrtujemo naprej, kjer smo bili dobri... potem načrtujemo spet novo fazo (fazo pripravljanja)

KOMUNIKACIJA

Je vsakršna izmenjava informacij.
NI MOGOČE NEKOMUNICIRATI!!!!

BESEDNA: govorna, verbalna, avditivna (če nekaj slišiš). Je izmenjava informacij preko besed.
NEBESEDNA: negovorna, neverbalna, vizualna (tisto kar vidiš). Je izmenjava sporočil brez besed.

TIPI LJUDI:

- VIZUALNI TIP: najbolj si zapomni tisto kar vidi. Sem spada največ odraslih.
- AVDITIVNI TIP: najbolj si zapomni, če sliši.
- KINESTETIČNI TIP: najbolj si zapomni, če nekaj prime. V otroštvu.

Obe komunikaciji (besedna in nebesedna) sta pogosto združeni. Ko govorimo s človekom, govorimo s celim telesom.

Pri komunikaciji je izjemnega pomena **znati poslušati!** – aktivno poslušanje tudi pride so izgubljanja informacij in do potvarjanja informacij.

USPEŠNOST KOMUNICIRANJA:

- Ne bodite pretihi!
- Uporabljajte kratke stavke! Pri dolgih se lahko zgubiš.
- Poudarjajte pomembno vsebino! Lahko poveš dvakrat bolj glasno.
- Navajajte učence na oblikovanje zapiskov! Tako, da poudariš pomembno vsebino.

- Ne usmerjajte pozornosti drugim! Z raznimi gibi, dejanji, predmeti.
- Spodbujajte k reševanju problemov! Del ure namenimo temu – postavimo vprašanje...
- Ne pretiravajte pri svoji zahtevnosti! »Zapomnite si to. To je za vas najbolj zahtevno.« »Sproti se učite, drugače izpita ne boste naredili.«
- Delajte premore! Ko govoriš moraš poudarjati vejico, piko, vprašalni stavek... to pa zato, da lahko kdo drug vstopi v komunikacijo.
- Upoštevajte dnevni čas! 1,5 ure po vstajanju, 1,5 ure po kosilu je treba narediti premor.
- Ustvarjajte prijazno atmosfero! Že z vstopom v razred.
- Ne imejte strahu! Ni človeka, ki ni zmotljiv. Če se zmotiš, popraviš napako. Če na vprašanje ne veš odgovora si ga do naslednjic dolžen pripraviti; če pa ni iz našega področja, lahko mirno rečeš, da tega ne znaš.

BESEDNA KOMUNIKACIJA

- tempo govora: da je dana možnost aktivnega poslušanja. Z njim moraš privlačiti poslušalca.
- glasnost: ne preglasno in ne pretiho
- modulacija (jakost, višina, spremembe v izražanju)
- premori
- pravilno dihanje: predvsem, ko uporabljamo daljše stavke. Pri vsakem stavku vdahneš.
- poudarjanje: (Vi verjamete, da to zadostuje?)
- dialekt: praviloma ga ne uporabljamo, celo ne pri pouku materinščine.
- govorni stil: vsak si ga mora ustvariti.

NEBESEDNA KOMUNIKACIJA:

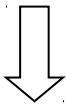
- mimika obraza: veliko sporočaš. Lahko sporočiš ugodno vzdušje.
- pogled: gledat moraš celotno populacijo. Ne gledaš ves čas le ene ocele, ali v strop, tla...
- kretnje: izkazujejo neverbalna sporočila.
- razdalja: iztegnjena roka in še malo je razdalja za komuniciranje na službenem okolju.
- zunanji pojavi (čustveno stanje, karakterne lastnosti, osebni stil)
- nadzorovanje vedenja.

INDUSTRIJSKA DRUŽBA: poslušnost, predanos (delu), vztrajnost.

AVTORITARNI ODNOS (AVTOKRATSKI)

INFORMACIJSKA DRUŽBA: inovativnost (možnost vsakega posameznika, da izkazuje svoje ideje), samostojnost (da znamo delati sami), interaktivnost.

ZAUPANJE, SPOSOBNOST ODLOČANJA

INTERAKTIVNOST: je proces medsebojnih odnosov v katerih je doživljanje in vedenje vzajemno pogojevano in odvisno.

- VZAJEMNO: učitelj (vzgojitelj) opazi in reagira na njegovo dejavnost; učenci participirajo (spremljajo) učitelja (vzgojitelja) in se nanj odzivajo.
- ODVISNO: vedenje učitelja (vzgojitelja) je reakcija na akcijo učencev in povratni dražljaj.

DINAMIKA INTERAKCIJE:

- PRISTOP Z NADVLADANJEM: »zmagam – zgubiš« učitelj ima vedno prav, učenci pa so neumni. Tak odnos je avtorski in ni korekten.
- PERMISSIVNI PRISTOP: »izgubim – zmagaš« učitelj se išče v dogajanju, se izgublja, ne zaupa sam sebi. Ponavadi se pojavlja pri starejših učiteljih, ker so mnenj, da so rasli v drugačnem okolju.
- SODELOVALNI PRISTOP: »zmagam – zmagaš« učitelj išče v sebi in v drugih dobro.